
Realitats, reptes i interrogants entorn de la LOE

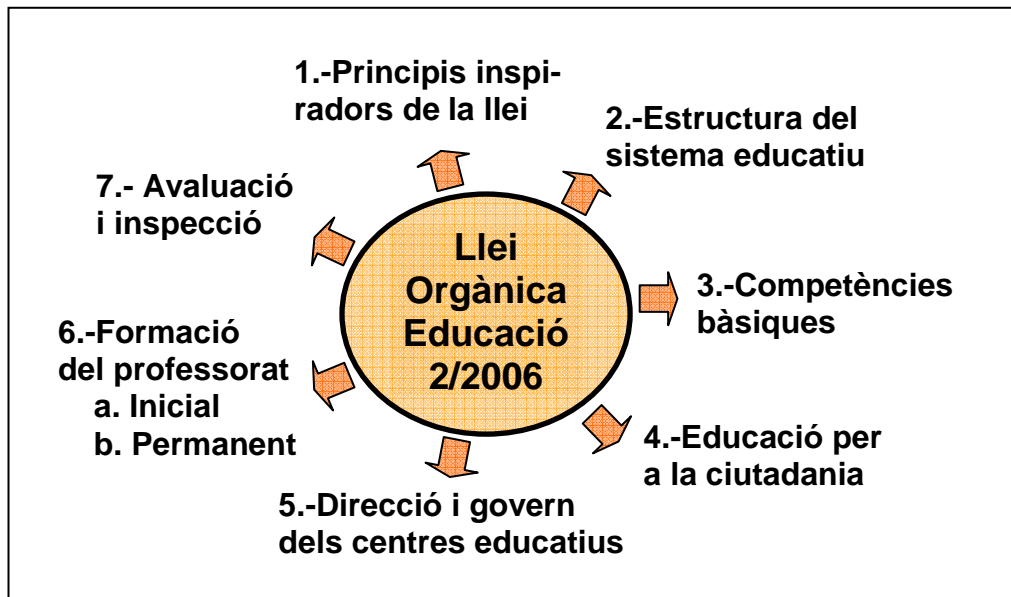
Joan Teixidó Saballs
GROC

S'acaba l'estiu. Les vacances (la platja, la muntanya, l'esport, la participació en accions de cooperació...) ja només són un record que s'actualitza amb les fotos i les explicacions als companys i companyes. El nou curs ja és aquí i els amics de Guix em demanen que faci una proposta per al "Tema del curs" referida a la LOE.

Accepto l'encàrrec; quan em poso a pensar-hi parteixo de la premissa que la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació és una realitat que s'està aplicant, d'una manera progressiva i amb relativa normalitat, a les escoles i instituts (mentre escric aquestes línies acaba de fer-se pública la nova regulació de batxillerat per bé que els centres ja feia temps que hi treballaven). Des d'aquesta perspectiva, cal anar una mica més enllà de la mera descripció per tal de considerar els reptes i interrogants inherents a la posada en pràctica. Es tracta de fer una lectura aprofundida i, si cal, crítica, d'alguns elements de la llei.

En aquesta primera entrega es fa una breu presentació dels elements que s'analitzaran amb major detall en números successius, amb la intenció que esdevingui un punt de partida per als lectors i, també, per a les persones que assumiran l'autoria dels diversos articles. Es tracta d'un conjunt de professionals de reconegut prestigi, d'arreu de l'estat, a qui agraeixo la predisposició a la col.laboració.

Els aspectes que s'hi tractaran apareixen reflectits al quadre. A continuació, se'n fa una breu presentació.

Elements per a l'anàlisi de la LOE

1.- Els principis: qualitat, equitat, inclusió i l'esforç.

Els grans principis que orienten la llei s'expressen al preàmbul i a l'article primer. L'orientació vers l'aprenentatge i els progrés dels nois i noies, l'expressió última del qual es plasma en l'índex d'alumnes que obtenen el títol a la fi de l'escolarització obligatòria, constitueix, sense cap mena de dubte, el nord que orienta el canvi legislatiu. Ara bé, la qualitat ha de ser per a tothom i, per tant, ha d'anar indissociablement unida a l'equitat, és a dir, l'adopció de mesures compensatòries de les dificultats; que garanteixin la inclusió, que evitin la segregació. Des d'un punt de vista ideològic, hi ha un acord unànim en relació a aquesta qüestió; ara bé, les coses són notablement diferents quan observem la realitat quotidiana dels centres. La divergència entre els plantejaments ideològics i la realitat cada vegada és major. Què s'hi pot fer? cap on hem d'anar?. És tracta de treballar per escurçar-la (assumint que potser mai no arribarem a assolir el nord desitjat) o bé es tracta d'acceptar la realitat, d'assumir-la i d'adequar-hi el discurs?¹

En íntima connexió amb aquesta qüestió hi ja un tercer principi que, per bé que des d'alguns posicionaments havia estat rebutjat com a manifestació de les ànsies selectives de la llei anterior, sembla de justícia posar sobre la taula. Es tracta de reconèixer, sense embuts ni eufemismes, que l'aprenentatge implica esforç que ha d'ésser estimulat i reconegut, en primer lloc, per part dels alumnes però també per part del professorat i de les famílies que han de contribuir-hi.

2.- Estructura del sistema educatiu

La LOE respecta els fonaments estructurals del sistema educatiu establerts a la LOGSE. Els canvis que introdueix són menors. L'educació infantil es torna a estructurar en dos cicles i deixa de plantejar-se l'existència d'una educació preescolar de caràcter educatiu-assistencial (mesures contemplades a la LOCE que gairebé no van tenir temps de portar-se a la pràctica). L'educació primària es manté pràcticament igual com estava; l'educació secundària obligatòria deixa d'organitzar-se en dos cicles per passar a quatre cursos (el darrer dels quals presenta algunes característiques singulars) i el batxillerat passa a tenir únicament tres modalitats (en lloc de les quatre que tenia fins ara). També s'introdueixen alguns canvis terminològics: a secundària no es parla d'assignatures sinó de matèries.

En termes generals, podem dir que es manté l'estructura instaurada per la LOGSE amb l'afegit d'alguns canvis d'una entitat menor.

3.- Competències bàsiques

La incorporació de les competències bàsiques no és una novetat absoluta. A la LOCE ja se'n parlava, tot relacionant-les amb els objectius i els continguts. La LOE defineix el currículum com el conjunt de d'objectius, competències bàsiques, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació

¹ Aquesta qüestió, entre d'altres, és tractada a:

Teixido, J. (2007): *L'escola respira calma*. Conferència a la XIX Jornada de Reflexió del Consell Escolar de Catalunya. <http://www.joanteixido.org/cat/respiracalma.htm>

per a cadascun dels ensenyaments reglats” (Art. 6.1.). Defineix les competències com “allò que un/a jove ha d’haver desenvolupat a la fi de l’escolarització obligatòria per aconseguir la seva realització personal, exercir la ciutadania activa, incorporar-se a la vida activa d’una manera satisfactòria i adoptar una actitud d’aprenentatge permanent al llarg de tota la vida”. Finalment, identifica les vuit competències bàsiques que ja són prou conegudes, tot basant-se en els treballs previs del projecte DeSeCo (Definició i Selecció de Competències) impulsat per la OCDE.

Més enllà de la visió normativa, la introducció de les competències bàsiques al currículum planteja un conjunt de reptes i interrogants als centres i als professionals. N’esmentem alguns: són una cosa nova o ja formaven part de la pràctica educativa?, com les adquireixen/desenvolupen els alumnes?, com s’avalua en quin grau s’han adquirit/desenvolupat? com s’integren en els dissenys curriculars (programacions)?, com es vinculen a les àrees curriculars o matèries?, quines repercussions/efectes pot tenir en els centres l’adopció d’un enfocament competencial? i, finalment, quines repercussions/efectes pot tenir en la feina quotidiana dels mestres i professors?

4.- Educació per a la ciutadania

Un dels aspectes que ha generat (i continua generant) més soroll mediàtic de la llei fa referència a la matèria *d’Educació per a la ciutadania i els drets humans*. Han estat múltiples els motius pels quals ha esdevingut un tema habitual als diaris i als informatius arran del posicionament contraposat que hi han mantingut el govern i l’oposició: un primer avantprojecte de llei va ser objecte d’un informe crític per part del Consell d’Estat, la forma com se’n planteja la introducció al preàmbul de la llei (fent una referència explícita a la Llei Orgànica de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere), el contingut dels primers esborralls d’ensenyaments mínims, el posicionament dels centres privats catòlics en relació a certs continguts, la diversa lectura que han fet del precepte legal algunes Comunitats Autònomes... Tot plegat ha generat interrogants i advertiments (de signe ben divers en funció del bàndol en el qual hom se situa) pel que fa a la intencionalitat (adoctrinament ideològic? o conscienciació ciutadana?) que l’orienta. Al capdavant, a l’educació primària s’imparteix en un dels dos darrers cursos; a l’educació secundària, en un dels tres primers, atès que a quart hi ha la matèria *d’Educació ètico-cívica*, d’unes característiques similars. Pel que fa al desplegament curricular que se n’ha fet en cada context, es troba en mans dels equips docents i de les editorials.

5.- Direcció i govern dels centres.

Després del parèntesi de la LOCE, amb la seva aposta decisiva per accentuar la intervenció de l’Administració en la selecció de directors (matisada de diverses maneres segons les comunitats autònomes) i l’increment del caràcter executiu de la direcció (relegant el Consell Escolar a “òrgan de participació en el control i la gestió”), la LOE fou presentada com un retorn al model participatiu que es visualitza, sobretot, en el fet que el Consell Escolar torna a tenir la consideració d’òrgan de govern.

Pel que fa a la direcció continua vigent el model selectiu per bé que s’introdueixen alguns canvis en la composició de la comissió de selecció, retornant el major poder de decisió al claustre (al menys, un 50% dels membres

han de ser docents). No aporta, en canvi, avenços significatius pel que fa a l'avaluació de la funció directiva, a la formació i desenvolupament professional dels directius en exercici, a la carrera directiva o a l'accés dels directius amb experiència, formació i avaluació positiva reconegudes a altres nivells del sistema.

6.- Formació del professorat. Inicial y permanent.

La LOE continua fent la distinció –hereva de lleis anteriors- entre la formació inicial (titulació acadèmica requerida per a l'accés a la docència) i la formació continuada (actualització pedagògica i didàctica). Pel que fa al primer dels aspectes, a banda de la transformació de la formació universitària derivada del nou espai europeu d'educació superior, la principal novetat fe referència a l'exigència del títol de postgrau per a l'accés a l'educació secundària. Pel que fa a la formació permanent, la principal novetat apunta (art. 101) l'establiment d'un model de tutoria i acompanyament dels novells a càrrec de docents amb experiència alhora que estableix dues figures professionals: el professor tutor i el professor en formació. Es tracta, sens dubte, d'una iniciativa interessant que a casa nostra ja s'està duent a terme a través del programa “Comencem bé!” del Departament d'Educació. Els resultats que es desprenen d'un dels primers estudis realitzats² posen de manifest uns panorama prou reeixit. Es detecten, tanmateix, alguns aspectes a millorar pel que fa a la delimitació del programa formatiu, a la preparació dels formadors i tutors i als materials que convé anar corregint per als anys venidors.

7.- Avaluació i inspecció

Al títol VI de la llei s'estableixen quatre àmbits bàsics d'avaluació: a) del conjunt del sistema educatiu (plans plurianuals i elaboració d'un Sistema Estatal d'Indicadors de l'Educació), b) avaluacions diagnòstiques, orientades a comprovar el grau d'assoliment de les competències bàsiques per part de l'alumnat que es realitzaen a 4rt de primària i a 2on d'ESO, posant un especial èmfasi a afavorir l'ús formatiu dels resultats que se'n desprenguin, tot evitant l'elaboració de rànquings de centres. Pel que fa als dos darrers àmbits: c) l'avaluació de centres i d) avaluació de la funció directiva, no s'hi observen novetats significatives. En aquest context, la inspecció (en connexió amb els Instituts d'Avaluació) està cridada a assumir un paper rellevants en l'avaluació i millora del sistema; tanmateix, no s'observen modificacions d'impacte en relació a lleis anteriors.

La tria dels set àmbits d'anàlisi que s'han apuntat respon a un criteri funcional: es tractava de seleccionar un tema per a cada número de la revista, comptant que l'apartat dedicat a la formació del professorat dóna lloc a dues aportacions: inicial i permanent. No ha resultat fàcil triar-los atès que els aspectes a analitzar haurien pogut ésser molts més: el model d'escola inclusiva, la doble xarxa de centres sostinguts amb fons públics, el finançament

---

² En els moments de lliurar aquest text a impremta la professora Laura Serrats dóna els darrers retocs al treball “*La tutoria del professorat novell*” amb què acredita la seva suficiència investigadora a la Universitat de Girona. Hi aporta dades inèdites referides a les percepcions i les dificultats que han d'afrontar els tutors del professorat novell en l'exercici d'aquesta funció.

dels centres privats concertats, el dret dels alumnes a l'escolarització fins els divuit anys i el deure fins als setze, l'atenció a la diversitat, el tractament de les llengües estrangeres, els criteris de promoció d'alumnes a l'ensenyament obligatori, el foment de la convivència a través de Plans específics, el dret dels pares a triar centre escolar per als seus fills, les possibilitats i limitacions de les autonomies en el desplegament de la llei així com la capacitat de promulgar-ne de pròpies...

Els criteris que s'han tingut en compte en l'elecció han estat diversos: la incidència en la pràctica educativa (les competències bàsiques), l'impacte social (l'educació per a la ciutadania), els reptes de futur (l'avaluació diagnòstica i la reforma de la formació inicial dels mestres i professors), al costat d'altres aspectes que sembla obligat tenir en compte en qualsevol canvi legal (els canvis estructurals o de nomenclatura, la participació en el govern dels centres). En conjunt, hem procurat establir un panorama general que s'anirà engrunant i perfilant en futures entregues.

Espero haver encertat!.

Que tinguem tots un Bon Curs 2008-09!

joan.teixido@udg.edu